

Remissvar: Ny myndighetsstruktur för finansiering av forskning och innovation (SOU 2023:59) och Statlig forskningsfinansiering Underlagsrapporter (SOU 2023:19)

Högskolan Dalarna tackar för möjligheten att lämna synpunkter.

Högskolan Dalarna är i grunden positivt till att en översyn görs av systemet för statlig forskningsfinansiering och till tanken att skapa en tydligare myndighetsstruktur med färre aktörer. Lärosätet delar även i stort utredarens ambitioner och välkomnar en ökad tydlighet och minskad administration.

Högskolan Dalarna står i stora delar bakom yttrandet från Sveriges universitets- och högskoleförbund (SUHF), men vill därutöver framföra synpunkterna nedan.

Lärosätet är ej odelat positivt till den föreslagna myndighetsstrukturen med tre myndigheter och önskar framhålla vissa svårigheter.

En generell svårighet som behöver beaktas är att den föreslagna strukturen kanske inte fullt ut kan uppnå det djup och den bredd i kompetens som idag finns spridd på det större antalet bidragsgivare. Till detta hör även att färre personer kommer att delta i beslutsfattande om forskningsfinansiering; det svenska vetenskapssamfundet som helhet får minskat inflytande i denna fråga. Detta kan komma att missgynna viktiga mindre eller smala forskningsområden. Vi vill också uttrycka en farhåga att den mer tillämpliga forskning som bedrivs vid utbildningstunga lärosäten, som bidrar till en forskningsanknuten utbildning av hög kvalitet, kan komma att missgynnas.

Diversifiering med ett större antal bidragsgivare än vad som föreslås kan vara ett skydd mot politisering av forskningsfinansieringen. En centralisering kan därmed oavsett dagens intentioner öppna för en inskränkning av den akademiska friheten och oberoende forskning.

Centraliseringen till huvudstadsområdet (alla nya myndigheter föreslås placeras i Stockholm) löper risk att missgynna regionala högskolor. Lärosäten nära Stockholm kommer säkerligen att lättare ha kontakt med myndigheter och kommer även genom personalrekrytering och -utbyte efter hand att etablera en närhet och en gemensam verksamhetsförståelse som inte nödvändigtvis är gynnsam för svensk forskning i dess helhet. I Sverige idag sker en omfattande industriell utveckling utanför storstadsregionerna vilken knappast underlättas av ett mer cementerat huvudstadsfokus i de prioriteringar som sker inom forskningsfinansieringen.

En förskjutning från småskalig, tillämplig forskning mot storskalig grundforskning (eller storskaliga projekt inom tillämplig forskning) kan uppstå. Även detta kan missgynna regionala högskolor. Dessa har ofta mindre forskargrupper som etablerat nära

samverkanskontakter med näringsliv och andra lokala eller regionala aktörer, och som kunnat etablera sig gentemot bidragsgivare med specifika verksamhetsfält och arbeta med måttliga ledtider. Exempel på detta är praktisk klinisk forskning i regionen eller forskning kopplad mot lärarutbildningsområdet.

Det går att tala om en minskad riskspridning i det nya förslaget: om mindre lyckade prioriteringar görs hos den enda bidragsgivaren kan svensk forskning som helhet fastna i ofruktsamma riktningar. Den möjlighet som finns i ett system med fler bidragsgivare att driva parallella forskningsspår minskar. Överlag kan den föreslagna nya strukturen medföra en minskad flexibilitet, vilket kan bli ett problem om man beaktar hur snabb och dramatisk samhällsutveckling de senaste åren varit (pandemi, krig i Ukraina, återkommande klimatrelaterade kriser, tung kriminalitet).

En indirekt kvalitetsproblematik ligger i att medel för forskning i en framtid kan komma att mobiliseras vid sidan om den centrala myndigheten, som ersättning för de finansieringsmöjligheter som gått förlorade vid en centralisering, men då med mindre kvalitetskontroll än idag då sådana tillskott ännu kan komma från myndigheter med etablerade granskningsrutiner.

Vidare vill även Högskolan Dalarna påtala behovet av ökat grundanslag till lärosätena för forskning. Vissa av de saker man vill åstadkomma med det aktuella förslaget kan uppnås genom att en omfördelning av statens totala anslag till forskning sker så att en större andel går direkt till lärosätena i form av basanslag. Ett ökat basanslag innebär att fri och banbrytande forskning gynnas, att forskningsanknytningen av högskoleutbildningar stärks samt att tidsåtgång för ansökningar och forskningsadministration minskar. I remissunderlaget berörs detta endast i korthet.

Remissen har handlagts av Mikael Berglund, verksamhetssamordnare.

....

Högskolan Dalarna

Jörgen Elbe
vikarierande rektor